

درسنامه انتقادی
آشنایی با

کتاب
باستان
و آشنایی

www.ketab.ir

نویسنده:
علی مصلح

۱۴۰۳ شمسی

سرشناسه

مصلح، علی، ۱۳۶۲-

Mosleh, Ali

عنوان و نام پدیدآور

درسنامه انتقادی آشنایی با زرتشت و باستان‌گرایی درسواره
انتقادی/ علی مصلح.

مشخصات نشر

گرم موسسه آموزش عالی حوزوی خاتم النبیین (ص)، ۱۳۹۸

مشخصات ظاهری

ص ۱۶۸؛ ۱۳۹۸

شابک

۹۷۸-۶۰۲-۹۵۶۲۱-۴-۷

وضعیت فهرست‌نویسی

فایا

یادداشت

پشت جلد به انگلیسی: Ali Mosleh. A critical dictionary to Zoroastrianism...

یادداشت

کتابنامه: ص. ۱۶۱-۱۶۸؛ همچنین به صورت زیر

موضوع

زردشت، پیامبر ایرانی

Zoroaster -- Teachings زردشتی، پیامبر ایرانی -- تعالیم

Nationalism -- Iran -- History ملی‌گرایی -- ایران -- تاریخ

ملی‌گرایی -- جنبه‌های مذهبی -- اسلام

Nationalism -- Religious aspects -- Islam

Zoroastrianism -- Doctrines زردشتی -- عقاید

Zoroastrianism -- Rituals زردشتی -- شعایر و مراسم مذهبی

Historiography -- Iran -- History تاریخ‌نویسی -- ایران -- تاریخ باستان

موضوع: ایران -- سیاست و حکومت -- پیش از اسلام

Iran -- Politics and government -- To 633

رده‌بندی کنگره

۱۳۹۸ ۶م ۹/ DS۹۶۵

رده‌بندی دیویی

۴۴۰/۵۵۹

شماره کتابشناسی ملی

۵۶۳۳۹۰۹

درسنامه انتقادی آشنایی با زرتشت و باستان‌گرایی

نویسنده: علی مصلح

ناشر: انتشارات موسسه آموزش عالی
حوزوی خانه‌الاسلامین بیت‌الاسلام

شمارگان: ۱۰۰۰ نسخه

نوبت چاپ: پنجم، ۱۴۰۳ ش

صفحه‌آرایی: نادر برقی

بهاء: وب‌سایت رسمی نشر خاتم

شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۹۵۶۲۱-۴-۷

مرکز پخش

قم، خیابان صفائییه، کوچه ۳۷، پلاک ۲۱

تلفن: ۳۷۱۲۱۴۰۹ - ۲۵

www.nashrekhatam.com

9 78 - 622 - 95621 - 4 - 7

۱۳۰۷

فهرست مطالب

۱۱	مقدمه ناشر
۱۳	مقدمه مؤلف

درس اول:

ناسیونالیسم / ۱۵

۱۶	پیشگفتار
۱۶	مفاهیم
۱۸	جایگزینی هویت غیردینی با پیکره‌ی از ملیت
۲۰	کارکرد استعماری، شرق شناسی
۲۲	ناسیونالیسم در ایران
۲۲	الف) دوران مشروطه
۲۳	ب) دوران پهلوی
۲۶	آثار منفی ناسیونالیسم
۲۶	الف. تأثیرات منفی ناسیونالیسم در عرصه جهانی
۲۶	ناسیونالیسم ایده‌ای اومانستی و ضد نبوی
۲۶	ناسیونالیسم ایدئولوژی ضد اخلاق
۲۷	ناسیونالیسم ایدئولوژی ستیزه‌جو و جنگ طلب
۲۷	ناسیونالیسم، جایگاه انحطاط اندیشه
۲۸	بیماری نژادپرستی
۲۹	ب. تأثیرات منفی ناسیونالیسم بر پیکره‌ی امت اسلام:
۲۹	بحران هویت
۲۹	پراکندگی ملی

- ۳۰ پیروی از غرب
- ۳۰ تحریف اندیشه اسلامی
- ۳۱ معارضه با جنبش‌های اسلامی
- ۳۱ ناسیونالیزاسیون مؤلفه‌های هویت
- ۳۷ ایدئولوژی متعالی اسلام
- ۳۸ جمع‌بندی
- ۳۹ سؤالات
- ۳۹ منابعی برای مطالعه بیشتر
- ۴۰ موضوعاتی برای تحقیق

درس دوم:

جریان‌های فکری تاریخی نگاری‌ها در ایران و تاریخ ایران / ۴۱

- ۴۲ پیشگفتار
- ۴۳ شیوه‌های تاریخی نگاری
- ۴۶ تاریخ نگاری ایران باستان در دوران معاصر
- ۵۱ آشنایی با منابع و مآخذ تاریخی روایی
- ۵۳ تاریخ روایی ایران
- ۵۴ پیشدادیان
- ۵۶ کیانیان
- ۵۷ جمع‌بندی
- ۵۸ سؤالات
- ۵۸ منابعی برای مطالعه بیشتر
- ۵۸ موضوعاتی برای تحقیق

درس سوم:

تاریخ ایران بر اساس مبانی مدرن، از ماد تا ورود اسلام / ۵۹

- ۶۰ پیشگفتار

۶۰	آشنایی با منابع و مآخذ تاریخ ماد و هخامنشی
۶۰	گزارش مورخان کلاسیک
۶۲	منابع یهودی و عبرانی
۶۳	کتیبه‌ها و الواح
۶۴	شاهان سلسله ماد و هخامنشی
۶۶	کورش
۶۸	ذوالقرنین
۷۲	جانشینان کورش
۷۳	سلوکیان
۷۳	اشکانیان
۷۳	ساسانیان
۷۷	ورود اسلام به ایران
۷۷	وعده‌های نبوی و مشاوره‌های ایرانی
۸۰	چگونگی مواجهه فاتحان با ایرانیان
۸۱	جمع بندی
۸۲	سؤالات
۸۲	منابعی برای مطالعه بیشتر
۸۲	موضوعاتی برای تحقیق

درس چهارم:

آشنایی با مجوس و شخصیت زرتشت / ۸۳

۸۴	پیشگفتار
۸۴	واژه پژوهی مجوس
۸۵	فرقه‌های مجوس
۸۶	مجوس در قرآن و احادیث
۸۹	آیا مجوس از اهل کتاب‌اند؟
۹۴	آشنایی با شخصیت زرتشت

- زرتشت و مغان ۹۷
- آیا زرتشت پیامبر بود؟ ۹۹
- تصریحات بر متنی بودن زرتشت ۱۰۰
- انکار انبیا دلیلی دیگر بر متنی بودن زرتشت ۱۰۱
- رد ادعای معجزات زرتشت ۱۰۲
- جمع بندی ۱۰۲
- سؤالات ۱۰۳
- منابعی برای مطالعه بیشتر ۱۰۳
- موضوعاتی برای تحقیق ۱۰۳

درس پنجم:

اعتقادات زرتشتی / ۱۰۵

- پیشگفتار ۱۰۶
- آشنایی با ایزدان ۱۰۶
- دیوها ۱۰۷
- ثنویت یا توحید ۱۰۸
- نقد ثنویت ۱۰۸
- چرا زرتشتیان امروزه ادعای توحید دارند؟ ۱۰۹
- نقد ادعای توحید ۱۱۱
- کیهان‌شناسی ۱۱۲
- سه هزار سال به کام اورمزد و آفرینش گیتی ۱۱۳
- گومیزشن: آمیختگی و نبرد خیر و شر ۱۱۴
- وزارشن (جداسازی خیر و نابودی شر) ۱۱۵
- انسان‌شناسی ۱۱۵
- فَرَوَهَر ۱۱۶
- آفرینش زن ۱۱۶
- موعود شناسی ۱۱۷

۱۱۸	ملاحظه
۱۱۸	فرجام شناسی
۱۱۹	جمع بندی
۱۱۹	سؤالات
۱۲۰	منابعی برای مطالعه بیشتر
۱۲۰	موضوعاتی برای تحقیق

درس ششم:

آشنایی با منابع دین زرتشتی / ۱۲۱

۱۲۲	پیشگفتار
۱۲۲	اوستا اثری مکتوب یا شفاهی
۱۲۳	معنای اوستا
۱۲۳	تحریف یا تنزیه اوستا
۱۲۵	اوستای امروزی
۱۲۵	۱. یسنا
۱۲۶	۲. ویسپرد
۱۲۶	۳. یشت ها
۱۲۶	۴. وندیداد
۱۲۷	۵. خرده اوستا
۱۲۸	آشنایی با گاتاها
۱۲۹	وضعیت نهضت های ترجمه گاهان
۱۳۵	تقابل ترجمه ها
۱۳۵	ترجمه نخست
۱۳۷	ترجمه دوم
۱۳۹	جمع بندی
۱۳۹	سؤالات
۱۳۹	منابعی برای مطالعه بیشتر
۱۴۰	موضوعاتی برای تحقیق

درس هفتم:

شریعت زرتشتی / ۱۴۱

۱۴۲	پیشگفتار
۱۴۲	آیین تشرّف: سدره پوشی و کشتی بندی
۱۴۲	ازدواج
۱۴۷	احکام پلیدی‌ها (نجاست) و پاکی‌ها (طهارت)
۱۴۷	الف) پلیدی‌ها
۱۴۷	دشتان (حیض، قاعدگی)
۱۴۸	نسا (مردار)
۱۴۹	خَرَفستَران (جانوران اهریمنی)
۱۴۹	ب) مطهرات
۱۵۰	احکام مرگ
۱۵۰	زنی که کودک مرده بزاید
۱۵۱	سگدید
۱۵۱	دخمه
۱۵۲	سوگواری برای درگذشته
۱۵۲	گاه‌شماری و جشن‌ها
۱۵۳	جشن‌های ماهیانه
۱۵۴	جشن‌های سالیانه
۱۵۵	دیگر جشن‌ها
۱۵۹	جمع بندی
۱۵۹	سؤالات
۱۶۰	منابعی برای مطالعه بیشتر
۱۶۰	موضوعاتی برای تحقیق

مقدمه ناشر

تاریخ دین زرتشت به علت گذر زمان و کمبود منابع در حاله‌ای از ابهام قرار دارد. وضعیت مطالعات آیین زرتشتی به گونه‌ای است که فقر منابع سبب مطرح شدن فرضیه‌های بسیار مبهم و گزارش‌های سراسر تردیدآمیز شده است. نظریات و نوشته‌های مستشرقان، که گزینشی و هدفمند هستند بر ابهام تاریخ ایران باستان افزوده است.

پیرامون شخصیت و زندگی زرتشت، اختلافات زیادی وجود دارد. این که او که بود؟، کی و کجا و چگونه می‌زیست و از خود چه برجای گذاشت؟ و پرسش‌های دیگر که پاسخ آن برایمان مشخص نیست. نام زرتشت به صورت‌های مختلفی مانند زَرْدُشت، زَرادُشت و... آمده است.

از مجموع شواهد قرآنی و روایی می‌توان چنین نتیجه گرفت که خداوند بر «مجوس» کتاب و پیامبری فرستاد، اما آنان پیامبرشان را کشتند و کتاب آسمانی او را به آتش کشیدند. پس از مدتی زرتشت ظهور کرده؛ فرقه‌ای را ایجاد نمود و با زمزمه‌هایی - که بعضاً ریشه در تعالیم پیامبر واقعی مجوسیان داشت - به نشر باورهای خود پرداخت. غالب علمای مسلمان، زرتشت را پیامبر نمی‌دانند.

مؤسسه آموزش عالی حوزوی خاتم النبیین علیه السلام تحت اشراف دفتر حضرت آیه الله العظمی وحید خراسانی (دام ظلّه العالی) با بهره‌گیری از پشتوانه فکری و علمی نهاد مرجعیت شیعه و حوزه‌های علمی پرافتخار آن، پرداختن به این مهم را در مأموریت‌های خود قرار داده و به تربیت محققان و مبلغان دانش کلام بر اساس آموزه‌های ناب اهل بیت عصمت و طهارت علیهم السلام اقدام نموده است.

یکی از مراکز زیر مجموعه مؤسسه آموزش عالی حوزوی خاتم النبیین علیه السلام مرکز تخصصی کلام و ادیان می‌باشد که در راستای تربیت پژوهشگران و مبلغان توانمند در عرصه شناخت و بررسی فرق و ادیان، اقدام به برگزاری دوره‌های آموزشی عمومی و تخصصی کرده‌اند و با همکاری پژوهشگاه خاتم النبیین علیه السلام و انتشارات مؤسسه آموزش عالی حوزوی خاتم النبیین علیه السلام اقدام به تألیف مجموعه هشتگانه‌ی کتاب‌های درسنامه انتقادی آشنایی با ۱. مسیحیت ۲. تصوف ۳. بهائیت ۴. زرتشت و باستان‌گرایی ۵. وهابیت ۶. عرفان‌های نوظهور ۷. آتئیست و ۸. درسنامه اصول و روش مواجهه با مخالفان کرده‌اند. این مجموعه توسط اندیشمندان و فضلاء این حوزه به نگارش درآمده است تا فرهیختگان و جویندگان این دانش را برای رسیدن به تخصص مورد نظر راهبری کند.

از تمامی اساتید و همکارانی که ما را در نگارش، تدوین و انتشار این آثار (به خصوص چاپ‌های جدید) همیاران دادند، خصوصاً عزیزان اجرایی انتشارات خاتم النبیین علیه السلام، کمال تشکر و قدردانی را در این راه امید است که مجموعه این تلاش‌ها مقبول درگاه حضرت حجت و علیهما السلام واقع گردد.

انتشارات خاتم النبیین علیه السلام

مقدمه مؤلف

احیای دیانت زرتشتی، هویت باستانی و نژادگرایی افراطی، ارمغان مستشرقان در دو قرن اخیر است. در این مسیر، استعمارگران کوشیده‌اند که با ایجاد تحول در بنیاد باورهای زرتشتی و دگرگونی ماهیت دینی و ارزش هویتی هم‌خوان با اهداف استثماری و استعماری به مقصود خویش برسند. از همین روی، امروزه بازشناسی ماهیت دیانت زرتشتی و واکاوی تاریخ ایران باستان (با وجود تکثر نظریات مستشرقان و فقر منابع) امری بس دشوار است. گرادو نیولی می‌نویسد: «**وضعیت مطالعات در مورد دین زرتشتی به گونه‌ای است که به حد کمی از منابع، انتقادهای غم‌انگیز و گزارش‌های تردید آور تأکید می‌کنند.**»

همین وضعیت در باب تاریخ ایران باستان مشهود است. فقر منابع و ناهمگونی شگفت‌انگیز اسناد و در مقابل نگرش و نگارش گزینشی و هدفمند مستشرقان، در این میان بر ابهام تاریخ ایران باستان دو چندان افزوده است. در این فضای غبارآلود، لقاء بحران هویت در میان ایرانیان و خودباختگی روشنفکران در عصر مشروطه و پهلوی و داعیه‌ی بازگشت به خویشتن و عارضی بودن اسلام و مانع بودن آن برای رسیدن به آرمان شهر آریایی، تلاشی در راستای ایجاد سازه‌های هویتی نوین برای ایرانیان است.

در پایان بر خود فرض می‌دانم از فاضل ارجمند حجت‌الاسلام مهدی رستمی که در تلخیص و ویرایش درسنامه و تدوین بخشی از «چگونگی مواجهه فاتحان با ایرانیان» قبول زحمت نمودند قدردانی کنم.

علی مصلح